

EMBASSY OF THE UNITED STATES
KYIV, UKRAINE

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Правозахисний ЛГБТ Центр

**РЕЗУЛЬТАТИ ПОЛЬОВОГО МОНИТОРИНГУ
ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ПРАКТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ
НА ҐРУНТІ НЕНАВИСТІ ЩОДО ЛГБТКІ
(М. ЗАПОРІЖЖЯ)**

Київ, 2019

Результати польового моніторингу поліцейської практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті щодо ЛГБТКІ (м. Запоріжжя).

Автор: Андрій Кравчук, експерт правозахисного ЛГБТ Центру «Наш світ».

Упорядник: Андрій Галай, координатор Місцевого індексу прав людини УГСПЛ.

Проект Української Гельсінської спілки з прав людини: **«Протидія радикалізму і популізму, захист прав ЛГБТКІ спільноти, організацій та ініціативних груп, що працюють в сфері захисту прав ЛГБТКІ і протидії дискримінації, засобами освітніх та адвокаційних заходів».**

Здійснено в рамках проекту за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні. Погляди авторів не обов'язково збігаються з офіційною позицією уряду США. / Supported by the Democracy Grants Program of the U.S. Embassy to Ukraine. The views of the authors do not necessarily reflect the official position of the U.S. Government.

Зміст

Загальний опис польового моніторингу поліцейської практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Запоріжжі	4
Розділ 1. Аналіз комунікації та залученості ЛГБТКІ-спільноти до процесів роботи правоохоронних органів	5
Розділ 2. Аналіз активних дій поліції щодо врахування прав представників ЛГБТКІ-спільноти	11
Додатки	13

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ГУНП – Головне управління національної поліції України.

ЗОБФ – Запорізький обласний благодійний фонд.

ЛГБТКІ – геї, лесбійки, бісексуали, трансгендери, квіри, інтерсекси.

ККУ – Кримінальний кодекс України.

МВС – Міністерство внутрішніх справ України.

НПУ – Національна поліція України.

СОГІ – сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність.

ОМС – орган місцевого самоврядування.

Загальний опис польового моніторингу поліцейської практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Запоріжжі

З метою оцінки практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Запоріжжя згідно запропонованої методики, було складено та надіслано 13.06.2019 року інформаційні запити до Запорізької міської ради та Головного управління національної поліції України у Запорізькій області. На ці запити було отримано відповіді (див. Додатки 1 і 2). Також був надісланий запит у формі документу MS Word (через месенджер Фейсбуку, керівнику організації) до Запорізького обласного благодійного фонду «Гендер Зед» – найбільш помітної та активної ЛГБТКІ-організації у Запорізькій області, на який теж було отримано відповідь (див. Додаток 3).

Крім зазначеного для аналізу використовувалися матеріали Центру «Наш світ» з моніторингу дотримання прав ЛГБТКІ у місті Запоріжжі за період 2017-2019 років. Центр «Наш світ» задокументував загалом 9 таких випадків, що можуть бути охарактеризовані як злочини ненависті згідно визначення цього терміну, наданого ОБСЄ. З них були відібрані 4 випадки, коли жертви зверталися до поліції по допомогу, у решті випадків поліція не залучалася. У трьох випадках йшлося про напади на ЛГБТКІ заходи, що були організовані ЗОБФ «Гендер Зед», інформація щодо них була отримана безпосередньо від представників цієї організації. Четвертий випадок стосувався нападу на двох учасниць Фестивалю Рівності у 2017 році, інформація щодо нього була отримана з публікацій у вірогідних інтернет джерелах.¹

Оскільки за інформацією зазначеного благодійного фонду у Запоріжжі немає місцевого громадського формування з охорони правопорядку (див. Додаток 1), питання, що його стосуються, виключені з цього звіту.

---

¹ <https://www.radiosvoboda.org/a/29394198.html>

Розділ 1. Аналіз комунікації та залученості ЛГБТКІ-спільноти до процесів роботи правоохоронних органів

1.1. Чи враховано питання реагування поліції щодо злочинів на ґрунті ненависті у:

● поліцейській статистиці про вчинення злочинів	1 бал, якщо так
● у офіційних періодичних звітах поліції на рівні громад	1 бал, якщо так
● у інструментах оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції (рівня довіри населення чи інших)	1 бал, якщо так

Поліцейська статистика. З відповіді ГУНП у Запорізькій області випливає, що поліцейська статистика про скоєння злочинів передбачає облік злочинів ненависті винятково за мотивами расової, національної чи релігійної нетерпимості, а обліку злочинів ненависті за іншими ознаками не ведеться. Таким чином, по першому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Поліцейська звітність перед громадою. У відповіді ГУНП у Запорізькій області нічого не говориться про наявність офіційних періодичних звітів поліції у м. Запоріжжя перед місцевою громадою. Пошук в інтернеті (Google, ключові слова: «поліція Запоріжжя звіт громада») надав приблизно 200 тис. результатів, з яких оригінальними є перші 12 сторінок, решта характеризуються як «дуже подібні до вже представлених вище».

На цих перших 12 сторінках жодних результатів, що стосуються звітів поліції перед мешканцями м. Запоріжжя, виявлено не було, хоча зустрічалися згадки про звітування поліції інших районів Запорізької області, як ось Токмацького відділення Пологівського відділу (10.06.2019 року),² начальника Новомиколаївського відділення Пологівського відділу за 2018 рік,³ начальника Енергодарського відділу поліції (дата невідома).⁴

Всі вони складені за одним шаблоном, який ми раніше могли побачити при аналізі звітів поліції у інших містах України. Хоча цей шаблон виглядає досить орієнтовано на проблеми і потреби громади і навіть містить кілька дотичних до питань рівності завдань (як наприклад, рубрики безпека на вулиці, протидія домашньому насильству), однак питанням профілактики чи протидії злочинам на ґрунті нетерпимості приділяє ще менше уваги, ніж досліджені звіти поліції, наприклад, у Києві. У річних звітах ГУНП у Запорізькій області за 2017 і 2018 роки⁵ не міститься інформації про злочини ненависті.

Таким чином, по другому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Інструменти оцінювання поліцейської ефективності. ГУНП у Запорізькій області не відповів на питання про інструменти оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. Пошук в інтернеті (Google, ключові слова: «інструменти оцінювання ефективності діяльності поліції») надав приблизно 206 тис. результатів, з яких оригінальними є перші 11 сторінок. Решта характеризуються як «дуже подібні до вже

² <http://meriatokmak.gov.ua/index.php/4120-zvit-tokmatskogo-vp-pologivskogo-vp-gunp-v-zaporizkij-oblasti-za-5-misyatsiv>

³ <http://nrmrda.gov.ua/content/zvit-nachalnyka-novomykolayivskogo-viddilennya-policiyi-pologivskogo-viddilu-gunp-v>

⁴ https://www.en.gov.ua/upload/file/zvit_pilot_energodarskiy_vp.pdf

⁵ <https://zp.npu.gov.ua/activity/zviti/riczni-zviti-gunp>

представлених вище». На цих перших 11 сторінках жодної інформації від поліції щодо таких інструментів виявлено не було.

Отже, по третьому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Таким чином, з 3 можливих балів у цьому розділі нараховано 0.

Рекомендації. Критерії формування поліцейської статистики та інструменти оцінювання ефективності роботи поліції затверджуються наказами на центральному рівні: Національної поліції або Міністерства внутрішніх справ України. Цим відомствам рекомендується запровадити в рамках збору статистичної інформації облік розслідуваних кримінальних проваджень, в яких містяться ознаки злочинів ненависті за будь-якою з ознак, зокрема сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Також рекомендується враховувати тематику попередження та протидії злочинам ненависті за будь-якими ознаками, зокрема СОПІ, в інструментах оцінювання ефективності роботи поліцейських структур.

Всі виявлені публічні звіти начальників управлінь поліції складені за єдиним шаблоном, який не може вважатись оптимальним, оскільки практикує підхід не поширення кращої практики, а поліцейського «копіпасти». Рекомендується затвердити зразкову форму звітування управлінь поліції перед місцевою громадою, яка би містила, серед іншого, статистику про реєстрацію заяв і розслідування кримінальних проваджень з ознаками скоєння злочинів ненависті. Також доцільно проводити спеціальне навчання для керівного складу поліції та виконавців, які відповідальні за звітування перед громадою.

1.2. Чи працює в цій територіальній громаді (або на організаційно допустимій відстані від неї):

● працівник поліції, що має спеціалізовану підготовку з обох зазначених питань (комунікації з громадою; питань рівності чи протидії злочинам на ґрунті ненависті)	1 бал, якщо так
● працівник місцевої влади, що має спеціалізовану підготовку з обох зазначених питань (комунікації з громадою; питань рівності)	1 бал, якщо так

З відповіді ГУНП у Запорізькій області випливає, що у місцевій поліції немає працівника, відповідального за комунікацію з громадою з питань злочинів ненависті. З відповіді Запорізької міськради випливає, що такого працівника немає і в Запорізькій міськраді.

Таким чином, з 2 можливих балів у цьому розділі нараховано 0.

Рекомендації. Поліції та місцевій владі рекомендується у кожній територіальній громаді (або на організаційно допустимій відстані від неї) визначати працівників, які зобов'язані долучатись до реагування на кожне повідомлення про злочини на ґрунті

ненависті, мають спеціалізовану підготовку з напрямів комунікації з громадою; питань рівності чи протидії злочинам на ґрунті ненависті

1.3. Чи залучені представники спеціалізованої громадськості, що спеціалізується на питаннях рівності до:

● діючої громадської ради/комісії/групи з питань безпеки громад при органі місцевого самоврядування	1 бал, якщо так
● обласної поліцейської комісії	1 бал, якщо так
● робочої групи місцевої влади (поліції) з організації безпечного проведення публічного заходу, фокусованого на правах ЛГБТКІ-спільноти	1 бал, якщо так
● додатковий бал, якщо представник громадськості представляє об'єднання із захисту прав ЛГБТКІ-спільноти	1 бал, якщо так

Громадські ради. Відповідь із Запорізької міськради говорить, що таких представників у складі Громадської ради при Виконкомі Запорізької міськради немає. Таким чином, по першому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Поліцейські комісії. У складі Поліцейської комісії ГУНП у Запорізькій області немає представників спеціалізованої громадськості, що спеціалізується на питаннях рівності,⁶ що підтверджується у відповіді ГУНП у Запорізькій області. Таким чином, по другому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Робочі групи із безпечного проведення публічних заходів рівності. Відповідь від ЗОБФ «Гендер Зед» стверджує, що формальних робочих груп з проведення таких заходів не формувалося, однак у 2019 році координація дій з його проведення була здійснена, зокрема з залученням представників «Гендер Зед», подібного висновку можна дійти з відповіді ОМС м. Запоріжжя. Таким чином, можна вважати, що представники згаданої спеціалізованої громадськості були залучені до робочих груп з підготовки цих ЛГБТКІ заходів, і вони представляли ЛГБТКІ-спільноту. Вважаємо це системною співпрацею. Відповідно, по третьому та четвертому пунктах цього розділу нараховано по 1 балу (за участь у робочих групах і 1 додатковий бал за залучення до підготовки спеціалізованої громадськості).

Таким чином, з 4 можливих балів у цьому розділі нараховано 2.

Рекомендації. Представники правозахисних та інших організацій, що займаються проблемами попередження та протидії дискримінації та злочинам ненависті, мають запрошуватися до участі в роботі поліцейських комісій та громадських рад при органах місцевої влади. Серед вимог до членів поліцейських комісій та громадських рад має бути розуміння ними поняття прав людини, рівності всіх перед законом, заборони на дискримінацію та обов'язкову ідеологію або релігію. До участі в роботі таких органів не

⁶ <https://zp.npu.gov.ua/about/struktura/policzejska-komisiya.html>

можуть допускатися люди, які були помічені у діях або висловлювання ксенофобного характеру, закликах до дискримінації та насильства проти будь-яких соціальних груп.

1.4. Чи включені питання рівності на реальних українських прикладах до поліцейських кадрових процедур, місцевої післядипломної освіти поліції та інших структур правопорядку, правопросвітніх заходів поліції та місцевої влади для мешканців громади:

● поліцейські кадрові процедури (атестація, підвищення по службі) у місцевому підрозділі поліції	1-2 бали за кожну процедуру
● поліцейські кадрові процедури (атестація, підвищення по службі) у місцевому підрозділі патрульної поліції	1-2 бали за кожну процедуру
● поліцейська службова підготовка протягом року до інциденту	1 бал, якщо так

Поліцейські кадрові процедури. З відповіді ГУНП у Запорізькій області випливає, що питання рівності не включені до поліцейських кадрових процедур поліції в цілому та патрульної поліції зокрема. Це підтверджується у дослідженні практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Києві: відповідь ГУНП у м. Києві містить вичерпну інформацію про критерії, які повинна враховувати атестаційна комісія при прийнятті рішень стосовно поліцейського (згідно Наказу МВС України від 17.11.2015 року № 1465). Серед них немає таких, що стосувались би питань рівності.

Оскільки специфікації щодо патрульної поліції не повідомлено, очевидно, що їхнє оцінювання служби теж не враховує питань рівності. Таким чином, по першому та другому пунктах цього розділу нараховано 0 балів.

Поліцейська службова підготовка. У відповіді ГУНП у Запорізькій області повідомляється, що «Питання рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібне) на реальних українських прикладах до тематики занять зі службової підготовки у 2019 навчальному році не включено». Хоча також зазначалося про можливість керівників органів поліції на місцях планувати додаткові теми і заняття службової підготовки, інформацію про них не було надано.

Через відсутність іншої інформації, за умовчання ми маємо вважати, що такі питання не були включені також і у попередні роки. Отже, по третьому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Таким чином, з 5 можливих балів у цьому розділі нараховано 0.

Рекомендації. Питання рівності (зокрема, попередження та протидії дискримінації та злочинам ненависті) мають бути включені до програм підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, кадрових процедур персоналу всіх підрозділів НПУ (а також до службової підготовки членів місцевих громадських формувань з охорони правопорядку, якщо вони з'являться у Запоріжжі). Такі питання мають розглядатися на реальних українських прикладах, з урахуванням того, які саме соціальні групи найчастіше потерпають від нерівного ставлення і в яких типових ситуаціях це трапляється.

1.5. Чи включені питання рівності на реальних українських прикладах до правопросвітніх заходів поліції та місцевої влади для мешканців громади:

● тематики правопросвітніх заходів поліції для мешканців громади	1 бал, якщо так
● тематики правопросвітніх заходів місцевої влади для мешканців громади	1 бал, якщо так

Правопросвіта поліції. З відповіді ГУНП у Запорізькій області випливає, що питання рівності не включені до тематики правопросвітніх заходів поліції для мешканців громади.

Правопросвіта місцевої влади. У відповіді Запорізької міськради не підтверджується, що такі питання включені до тематики правопросвітніх заходів місцевої влади для мешканців громади. Зважаючи на те, що запобігання та протидія злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ неможливі без прямої згадки про тематику ЛГБТ та/або сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, було проведено пошук в інтернеті інформації про такі можливі заходи (Google, ключові слова: «Запоріжжя лгбт», часові рамки: з 01.01.2017 року; Google, ключові слова: «Запоріжжя сексуальна орієнтація», часові рамки: з 01.01.2017 року). В обох випадках, на перших 20 сторінках результатів немає жодних згадок про будь-які заходи місцевої влади або за підтримки місцевої влади.

Таким чином, з 2 можливих балів у цьому розділі нараховано 0.

Рекомендації. Поліції та місцевій владі рекомендується проводити правопросвітні заходи для місцевої громади та поширювати інформацію про такі події на загальнодоступних інформаційних ресурсах, зокрема, в інтернеті (офіційні вебсайти та видання, сторінки у соціальних мережах). Такі заходи мають, зокрема, торкатися питань рівності (попередження та протидії дискримінації та злочинам ненависті) та боротьби з упередженнями і ксенофобією.

При розгляді зазначених питань рекомендується наводити реальні українські приклади, з урахуванням того, які саме соціальні групи найчастіше потерпають від нерівного ставлення і в яких типових ситуаціях це трапляється в Україні в цілому та конкретно у даному регіоні.

II. Аналіз активних дій поліції щодо врахування прав представників ЛГБТКІ-спільноти.

2.1. Як діяла поліція:

<p>у випадку злочину на ґрунті ненависті</p> <ul style="list-style-type: none"> ● злочин був кваліфікований за спеціальною статтею Кримінального кодексу чи з кваліфікуючою ознакою мотиву 	1 бал, якщо так
<p>у випадку проведення публічного заходу з прав ЛГБТКІ (демонстрації, фестивалі, кінопокази, дискусійні платформи тощо)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● поліція розробила і впроваджувала спеціальні заходи із безпеки учасників публічного заходу ● поліція діяла проактивно у забезпеченні прав учасників заходу 	1 бал, якщо так 1 бал, якщо так
<p>у випадку заяви ЛГБТКІ-активіста про загрози його життю і здоров'ю</p> <ul style="list-style-type: none"> ● поліція забезпечила охорону заявника (ознаками протилежного є відсутність відповіді поліції заявнику з обґрунтуванням рішення про відмову надання охорони на основі проведеного аналізу безпекових загроз) 	1 бал, якщо так

Злочини на ґрунті ненависті. У відповіді ЗОБФ «Гендер Зед» повідомляється, що «Справа про напад на мирне зібрання «Веселковий флешмоб» у 2017 році, не дивлячись на абсолютно неприховану гомофобію прямо у залі суду, та визнання злочинцем того, що злочин був скоєний на ґрунті ненависті до ЛГБТ, була кваліфікована як хуліганство», що підтверджується рішенням суду (Справа № 335/8002/18)⁷.

Так само, ні слідство, ні суд не стали брати до уваги гомофобні мотиви нападу на учасниць Фестивалю Рівності 2017 року у Запоріжжі, не зважаючи на відповідні клопотання з боку адвокатів постраждалих (Справа № 333/7688/17).⁸

Таким чином, по першому пункту цього розділу має бути нараховано 0 балів за загальну байдужість поліції до врахування спеціальної ознаки злочину.

Безпечно проведення публічних заходів ЛГБТКІ. Також за повідомленням «Гендер Зед», хоч у 2017 році поліція не діяла проактивно при забезпеченні прав учасників ЛГБТ-заходу, у 2018-2019 роках ситуація виправилася. На вебсайті цієї організації описано, як поліція забезпечила надійний захист учасників «Веселкового флешмобу» у 2019 році.⁹ Оскільки правоохоронці продемонстрували в останні два роки позитивні зміни у забезпеченні проведення публічних ЛГБТ заходів, працюючи на попередження можливих провокацій, за виконання пункту 2 цього розділу надано 2 бали.

Персональний захист за зверненням до поліції. Оскільки, за повідомленням ЗОБФ «Гендер Зед», випадків заяв активістів про загрози їх життю та здоров'ю не було, пункт 3 цього розділу не враховується при оцінюванні.

Таким чином, з 3 можливих балів у цьому розділі нараховано 2.

Рекомендації. Належна кваліфікація злочинів ненависті потребує внесення змін до Кримінального кодексу України, передбачених у заході 3 пункту 105 Плану реалізації

⁷ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79181889>

⁸ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75535145>. Також див. виноску 1.

⁹ <http://genderz.org.ua/sto-metriv-zaradi-rivnih-prav-dlya-kozhnogo-ta-kozhnoyi-veselkoviy-fleshmob-ob-yednav-aktivistiv-ta-aktivistok-u-zaporizhzi/>

Національної стратегії у сфері прав людини. Міністерству внутрішніх справ рекомендується розробити відповідний законопроект на передати його на розгляд Кабінету міністрів для подальшого внесення на розгляд Верховної Ради.

В той самий час неврахування спеціального мотиву ненависті за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентифікації при розслідуванні злочинів не може бути пояснене недостатньо чіткою законодавчою базою. Це питання неякісності роботи МВС із відповідної підготовки та впровадження належних практик діяльності. Тому МВС також рекомендується затвердити методичні рекомендації працівникам поліції з реєстрації та розслідування злочинів ненависті згідно рекомендацій ОБСЄ та правозахисних організацій. Дотримання таких рекомендацій має бути одним з критеріїв оцінки роботи працівника поліції при проходженні ним кадрових процедур.

Плани забезпечення охорони громадського порядку та права громадян на мирні збори у випадках ЛГБТ-заходів обов'язково мають розроблятися з урахуванням поточної ситуації, яка зараз характеризується підвищеною небезпекою агресивних дій та блокування таких заходів з боку їхніх супротивників (переважно, ультраправих угруповань). Поліція має діяти проактивно, передбачаючи потрібні дії з метою нейтралізації спроб зриву цих заходів та узгоджуючи план дій з їх організаторами.

2.2. Чи достатньо оприлюднені місцевою владою та поліцією процедури поліцейської діяльності щодо прав ЛГБТКІ-спільноти, щодо конкретного випадку, дотичного до прав ЛГБТКІ (забезпечення безпеки публічних заходів і фізичної безпеки окремих представників ЛГБТКІ у випадках загрози їх життю, підвищена публічність розслідування інцидентів, де рівноправність була порушена працівниками поліції):

<ul style="list-style-type: none"> • чи було представлено громаді процес і результати розслідування резонансної події поліцією 	1-3 бали за оприлюднення кожним типом каналу зв'язку (друковані ЗМІ, онлайн-ЗМІ, публічний захід, соцмережі)
<ul style="list-style-type: none"> • чи було оприлюднено на рівні громади відповідальну проактивну позицію місцевої влади щодо події 	1-3 бали за оприлюднення кожним типом каналу зв'язку (друковані ЗМІ, онлайн-ЗМІ, публічний захід, соцмережі)

У відповіді ЗОБФ «Гендер Зед» повідомляється, що ні поліція, ні місцева влада не коментували розслідування справи про напад на «Веселковий флешмоб». Пошук в інтернеті (Google, ключові слова: «веселковий флешмоб Запоріжжя Гендер Зед», часові рамки: з 01.01.2017 року) надав чотири сторінки результатів, жоден з яких не містив матеріалів від поліції або місцевої влади. Так само, перегляд результатів пошуку не виявив будь-яких коментарів від поліції або місцевої влади про цей інцидент. Пошук в інтернеті реакції місцевої влади або поліції щодо нападу на Фестиваль Рівності 2017 року у Запоріжжі (Google, ключові слова: «Запоріжжя фестиваль рівності 2017 напад», часові рамки: з 01.01.2017 року) надав сім сторінок оригінальних результатів, решта характеризувались як дуже подібні до наведених. На перших семи сторінках результатів не було жодної згадки про таку реакцію.

Таким чином, з 6 можливих балів у цьому розділі нараховано 0.

Рекомендації. Відповідальна і підзвітна суспільству поліція повинна інформувати громадськість (за допомогою загальнодоступних ресурсів, зокрема, електронних) про випадки злочинів та інцидентів ненависті різного роду (зокрема, напади або спроби зриву публічних заходів) та перебіг їх розслідування.

Місцевій владі в силу причин резонансу кожної події щодо злочинів проти вразливих категорій також варто публічно реагувати на такі випадки, однозначно засуджуючи прояви дискримінації, насильства, розпалювання ворожнечі та розбрату, приниження людської гідності за різними ознаками тощо.

Подібні підходи практикуються у розвинутих країнах світу.

2.3. Чи було надано доступ постраждалих представників ЛГБТКІ-спільноти та активістів спеціалізованих громадських інституцій до розслідування випадків порушення їхніх прав:

● особа була залучена як потерпілий до розслідування дисциплінарної чи кримінальної справи, що знаходиться у провадженні поліції	1 бал, якщо так
● представник об'єднання із захисту прав ЛГБТКІ-спільноти був залучений до складу комісії з розгляду дисциплінарної справи	1 бал, якщо так

У відповіді ЗОБФ «Гендер Зед» повідомляється, що потерпілий у справі про напад на «Веселковий флешмоб» був залучений до розслідування цієї кримінальної справи. З вироку суду у справі про напад на учасниць Фестивалю Рівності 2017 року випливає, що потерпілі залучалися до розслідування цієї кримінальної справи (див. виноску 8). Вважаємо це сталою практикою і виставляємо 1 бал.

Відповідних дисциплінарних справ за досліджуваний період не було виявлено, тому пункт 2 цього розділу не враховується при оцінюванні.

Таким чином, з 1 можливого балу в цьому розділі нараховано 1.

Рекомендації. Рекомендується залучати представників ЛГБТКІ-організацій і правозахисних організацій, які захищають права ЛГБТКІ-осіб, до розгляду дисциплінарних справ, коли йдеться про порушення прав цієї категорії населення.

Підсумовуючи оцінку практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Запоріжжя, загалом було нараховано **5 балів з 26 можливих, що складає 19%**.

Додатки

Додаток 1

Відповідь Запорізької міськради на інформаційний запит

УКРАЇНА

ЗАПОРІЗЬКА МІСЬКА РАДА

УПРАВЛІННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ, ПРЕСИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

пр. Соборний, 206, м. Запоріжжя, 69105, тел.: 224-23-55, факс: 224-23-49

05.07.2019 № 2156/01-17

на № 190613-1 від 13.06.2019

Експерту Центру «Наш світ»
Кравчуку А.
antidi@gay.org.ua

Про розгляд звернення

На ваше повідомлення щодо реалізації прав представників ЛГБТ спільноти у діяльності поліції та інших безпекових інституцій у місцевих громадах, повторно повідомляємо.

По п.1. Серед співробітників виконавчого комітету Запорізької міської ради відсутні працівники, що мають спеціалізовану підготовку з питань комунікації та рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті тощо).

По п.2. До Громадської ради при виконавчому комітеті Запорізької міської ради не входять представники громадськості, що спеціалізуються на питаннях рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті тощо).

Але потрібно відзначити, що у м. Запоріжжя функціонує громадська організація «Гендер Зет», яка періодично співпрацює з виконавчим комітетом Запорізької міської ради і погоджує відповідні заходи.

По п.3. У м. Запоріжжя відсутні громадські формування з охорони правопорядку (муніципальна варта, муніципальна охорона тощо).

По п.4. З метою захисту соціально незахищених верств населення, надання їм правової допомоги, у м. Запоріжжя періодично проводяться консультативно-правові зустрічі з населенням міста, на яких у разі необхідності, можуть підніматися питання щодо протидії ненависті до ЛГБТ спільноти.

Начальник управління

В.А. Ніколаєв

Третьяков Ю.Ю. 224-23-49

Відповідь ГУНП у м. Запоріжжя на інформаційний запит

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ
УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ**

вул. Матросова, 29, м. Запоріжжя, 69057
тел. 239-20-02, info@zr.npu.gov.ua
Ідентифікаційний код 40108688

Експерту Центру «Наш світ»
Андрію КРАВЧУКУ
а/с 173, м. Київ
02100

19 06 2019 № 2655/04/08-2019
На № _____ 2019 від _____ 2019

Про надання інформації

Шановний пане Андрію!

На Ваш запит на отримання публічної інформації повідомляємо наступне:

1. Діючим наказом Національної поліції України про затвердження форм звітності не передбачено складання статистичної звітності щодо кримінальних правопорушень, скоєних відносно ЛГБТ спільноти.

Управлінням інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП в Запорізькій області, з метою організації інформаційно-аналітичного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції України та здійснення ними належного аналізу ефективності реалізації пріоритетних напрямів діяльності, оперативного відстеження розвитку криміногенної ситуації та її прогнозування, складається форма звітності 1-РД (місячна) «Звіт про кримінальні правопорушення, учинені на ґрунті расової, національної чи релігійної нетерпимості, досудове розслідування за якими здійснювалося слідчими органів Національної поліції України».

Звітність містить в собі відомості про кримінальні правопорушення, що учинені на ґрунті расової, національної чи релігійної нетерпимості (за закінченими розслідуванням кримінальними провадженнями), про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення на ґрунті расової, національної чи релігійної нетерпимості (за закінченими розслідуванням кримінальними провадженнями), про осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень, що вчинені на ґрунті расової, національної чи релігійної нетерпимості (за закінченими розслідуванням кримінальними провадженнями).

Протягом 2017 і 2018 років звітність не мала показників відповідно до кримінальних правопорушень, провадження за якими були скеровані до суду

з обвинувальними актами чи з клопотаннями про звільнення осіб від кримінальної відповідальності.

Щодо врахування питання реагування поліції на повідомлення про злочини скоєні на ґрунті ненависті (за будь-якими ознаками), інформуємо, що порядок реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події в органах (підрозділах) Національної поліції України визначено Інструкцією з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженою наказом МВС від 16.02.2018 № 111 (далі – Інструкція).

Відповідно до вимог вказаної Інструкції органи (підрозділи) поліції та їх посадові особи під час реагування на правопорушення або події **повинні здійснювати реагування на всі повідомлення про правопорушення або події**, інформація про які отримана в будь-який спосіб, направлення на місця подій сил і засобів поліції, необхідних для захисту прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяння їх реалізації.

Також слід зазначити, що відповідно до статті 7 (Дотримання прав і свобод людини) Закону України «Про Національну поліцію», у діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками.

2. В Головному управлінні Національної поліції в Запорізькій області працівників, які мають спеціалізовану підготовку з питань комунікації з громадою та рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібне) та які за своїми функціональними обов'язками зобов'язані долучатися до реагування на будь-які повідомлення про злочини на ґрунті ненависті, немає.

3. До поліцейської комісії Головного управління Національної поліції в Запорізькій області не залучалися представники громадськості, які спеціалізуються на питаннях рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібне).

4. Питання рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібне) не включені до кадрових процедур, таких як атестування поліцейських.

Управління патрульної поліції в Запорізькій області входить до структури Департаменту патрульної поліції Національної поліції України який безпосередньо визначає порядок планування, проведення та обліку занять, здійснення контролю знань, умінь та навичок осіб молодшого, середнього та вищого складу патрульної поліції в Запорізькій області.

Організація службової підготовки поліцейських здійснюється відповідно до вимог законодавства України, а також Положення про

організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, затвердженого наказом МВС України від 26.01.2016 № 50, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19 лютого 2016 року за № 260/28390.

Видами службової підготовки є - функціональна, загальнопрофільна, тактична, вогнева та фізична підготовки. Усі види службової підготовки є взаємопов'язаними між собою.

Орієнтовну тематику з тактичної, загальнопрофільної, вогневої і фізичної підготовок розробляє підрозділ професійного навчання апарату Національної поліції України та разом з відповідним методичним забезпеченням направляє її до ГУНП в областях.

Питання рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібне) на реальних українських прикладах до тематики занять зі службової підготовки у 2019 навчальному році не включено.

З метою отримання поліцейськими необхідних знань, умінь і навичок та вдосконалення їх рівня професійної майстерності керівникам органів (закладів, установ) поліції на місцях дозволяється планувати проведення додаткових занять зі службової підготовки.

У частині забезпечення прав і свобод людини з поліцейськими ГУНП в Запорізькій області в системі службової підготовки проводяться додаткові заняття з вивчення положень Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», рішення Європейського суду з прав людини щодо порушень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, положень Конвенції проти катувань та інших, нелюдських або таких, що принижують гідність людини, окремих статей Кримінального процесуального кодексу України, що стосуються забезпечення прав людини, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків щодо дотримання принципу гендерної рівності, порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

5. Питання рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібне) не включені до право просвітніх заходів поліції для мешканців громади м. Запоріжжя.

З повагою
заступник начальника

Олександр ПАНЧЕНКО

Відповідь ЗОБФ «Гендер Зед» на інформаційний запит

Прошу надати відповіді на наступні питання:

- У випадку злочину на ґрунті ненависті

- Чи був злочин кваліфікований за 161 статтею Кримінального кодексу чи або мотив нетерпимості за ознаками СОГІ був згаданий у матеріалах суду та/або слідства?

(ознаками протилежного є кваліфікація злочину за загальними статтями без визнання мотиву ненависті)

Ні. Справа про напад на мирне зібрання Веселковий флешмоб у 2017 році, не дивлячись на абсолютно неприховану гомофобію прямо у залі суду, та визнання злочинцем того, що злочин був скоєний на ґрунті ненависті до ЛГБТ, була кваліфікована як хуліганство.

- У випадку проведення публічного заходу з прав ЛГБТКІ

- Чи поліція розробила і впроваджувала спеціальні заходи із безпеки учасників публічного заходу?

У 2017 році, під час першого мирного зібрання – ні.

У 2018 та 2019 – так.

- Чи поліція діяла проактивно (тобто, на випередження, заздалегідь передбачаючи проблеми та шляхи їх вирішення) у забезпеченні прав учасників заходу?

У 2017 році, під час першого мирного зібрання – ні.

У 2018 та 2019 діалог був встановлений, і поліція активно комунікувала і працювала над попередженням можливих провокацій.

- Чи були залучені до забезпечення прав учасників публічного заходу місцеві громадські правоохоронні формування? Взагалі, чи є у Запоріжжі такі формування на додачу до поліції (муніципальна варта, муніципальна охорона тощо)?

Ні.

- Чи громадські правоохоронні формування діяли проактивно у забезпеченні прав учасників заходу?

(ознаками протилежного є відсутність злагоджених дій поліції та/або громадських правоохоронних формувань із забезпечення безпеки учасників публічних заходів під час і у зв'язку із проведенням публічного заходу)

Формувань немає

- Чи були у цих випадках сформовані робочі групи місцевої влади (поліції) з організації безпечного проведення публічного заходу?

- Якщо так, то чи були до них залучені представники спеціалізованої громадськості, що спеціалізується на питаннях рівності (тобто, правозахисники)? Чи були до них залучені представники власне «Гендер Зед»?

Не було сформовано на рівні формальної робочої групи. Проте координація дій була здійснена, в т.ч. і з залученням представників ГЗ. Це у 2019 році.

- У випадку заяви ЛГБТКІ-активіста про загрози його життю і здоров'ю

- Чи поліція забезпечила охорону заявника?

(ознаками протилежного є відсутність відповіді поліції заявнику з обґрунтуванням рішення про відмову надання охорони на основі проведеного аналізу безпекових загроз)

Таких випадків не було

- Чи достатньо оприлюднені місцевою владою та поліцією процедури поліцейської діяльності щодо прав ЛГБТКІ-спільноти, щодо конкретного випадку, дотичного до прав ЛГБТКІ

- Чи було представлено громаді процес і результати розслідування резонансної ЛГБТ події поліцією?

Ні.

- Чи було оприлюднено на рівні громади відповідальну проактивну позицію місцевої влади щодо такої події?

(у друкованих ЗМІ, онлайн ЗМІ, на публічних заходах, у соціальних мережах – будь ласка, вкажіть кожний випадок окремо, якщо вони були)

Ні.

- Чи було надано доступ постраждалих представників ЛГБТКІ-спільноти та активістів спеціалізованих громадських інституцій до розслідування випадків порушення їхніх прав

● Чи була особа залучена як потерпілий до розслідування дисциплінарної чи кримінальної справи, що знаходиться у провадженні поліції?

Так, у справі про напад на Веселковий флешмоб у 2018 році.

● Чи був представник об'єднання із захисту прав ЛГБТ спільноти залучений до складу комісії з розгляду дисциплінарної справи?

Такої комісії не було